

Oponentní posudek diplomové práce

Lenka Nádvorníková: *Literární zobrazení totality z hlediska výuky na střední škole*

Diplomová práce Lenky Nádvorníkové *Literární zobrazení totality z hlediska výuky na střední škole* je užitečným pokusem o příspěvek hned k několika palčivým problémům středoškolské výuky, a to jednak ve vztahu k českému jazyku a literatuře, jednak ve vztahu k předmětům, pro něž se vžil pojmenování společenskovední, resp. humanitní. Autorka v úvodu diplomové práce vytyčuje přístup ke zpracování jako interdisciplinární (1. problém škol – jak prakticky realizovat interdisciplinaritu do výukové praxe). Z historického a literárněhistorického úhlu pohledu tvoří obsah práce 50. léta 20. století (2. problém škol – jak vyučovat jakýkoli úsek dějin po roce 1948). Výběrová sumarizace autentických dobových textů je přínosem k řešení 3. problému škol – kde vzít materiály k použití ve výuce. Samotné zpracování základu diplomové práce v předinterpretacním duchu je příspěvkem k řešení 4. problému škol – metodika příprav na vyučovací hodinu. Autorka diplomové práce přitom správně vychází z předpokladu, že rámcové vzdělávací programy otevírají školám dosud netušenou šíři možností v hledání neotřelých cest pedagogického působení.

Samotný název diplomové práce může vyvolat velká, až nesplnitelná očekávání. Totalita je totiž pojem velmi široký a v současnosti až nadužívaný (někteří soudobí uživatelé jazyka jeho konotační pole rozšiřují směry dosud neužívanými, když směšují totalitu jako celistvost ve filozofickém slova smyslu s totalitou jako politologickou kategorií ve smyslu násilné politické jednoty). Je-li použit tedy takto živý pojem v názvu práce, musí se téměř automatickým stát alespoň rámcový pokus o vymezení tohoto pojmu z hlediska potřeb/záběru práce.

Diplomantka se tohoto obtížného (jasno nemají v této věci ani mnozí renomovaní odborníci napříč obory) úkolu zhostila vcelku se ctí, když zvolila implicitní vymezení prostřednictvím tematického výběru (umocněného kapitolovým členěním), charakterizovaného triádou kolektivizace – procesy – lágry, personálně pak převedeno do historických rolí (kulak – zaprodanci a rozvratníci – mukl).

Ze zpracování teoretických východisek i textové části diplomové práce vyplývá dostatečná autorčina erudice na poli literárněvědném, zároveň prokazuje velmi solidní znalosti vazeb mimoliterárních, a to včetně „historického podloží“ potřebného ke koncepčnímu postavení textového základu celé práce. Diplomová práce je v tomto směru základním metodickým průvodcem k čítance zejména uměleckých děl (byť se v některých případech zvolených textů nabízí užití uvozovek u slova umělecký). Největší prostor v rámci diplomové práce zabírá textová část, která je de facto předinterpretací jednotlivých textových výňatků tvořících elektronickou čítanku. Pro každou práci lexikografického nebo antologického charakteru je charakteristickým rysem subjektivita výběru zastoupených položek. Takto zaměřenou diskusi

by bylo možné vést i nad oponovanou diplomovou prací. Bylo by to ovšem poněkud samoúčelné, autorčino právo výběru je zde zcela legitimní. Zásobník textů s předmětnou tematikou by mohl dosahovat závratné šíře. Nicméně by rozhodně nebylo na závadu, kdyby v diplomové práci byla více rozvedena, resp. definována kritéria výběru zastoupených titulů uvnitř jednotlivých subkapitol textové části, kdyby byl definován „redukční filtr“, který autorka použila.

Oponovaná diplomová práce je svou podstatou metodickým materiálem, metoda předinterpretace, kterou autorka použila, je tedy v souladu s běžnou praxí. Vždy ovšem zůstane otázkou, kde jsou hranice této metody. Zcela jistě za hranicemi je nikterak neskrývané podsouvání vlastního názoru uživatelům, navíc velmi spekulativního charakteru, jak se stalo např. na straně 37 („*Těžko předpokládat, že kdyby měla, tak jak si v závěru přeje, před čtyřiceti lety rozum jako dnes, jednala by v procesech padesátých let, o jejichž oprávněnosti v otázce skutkové podstaty je dodnes přesvědčena, jinak.*“).

Po stránce jazykové je práce zpracována na standardní úrovni. Některé obraty tendují sice až ke klišé (dvojdómá realita, téma generuje otázky), nicméně nejedná se o jev dramatický. Příliš vhodné v diplomové práci, a to ani didakticko-metodického charakteru, nejsou ani metaforické formulace typu „*dopředu tak upozornit na nástrahy mokřadů, jimiž se budou žáci ubírat*“ (s. 7). Objevit by se neměly ani zjevné chyby v interpunkci /*Druhý uvedený dopis, je dopisem posledním.* (s. 38)/. Poměrně četný je výskyt typografických nedostatků (mezery, poznámky pod čarou, rozkolísané psaní uvozovek), vyskytují se překlepy (*Pražský život* v obsahu, *Samčíkova hra*, s. 11). Této oblasti zpracování diplomové práce měla být rozhodně věnována větší pozornost.

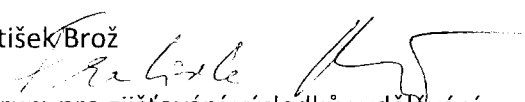
Standardní je autorčina práce s prameny a literaturou, byť některé závažné práce z poslední doby absentují, např. sborník *Kolektivizace venkova v Československu a střeoevropské souvislosti* (Dokořán 2008); publikace nakladatele Miloslava Růžičky *Vyhnaní – Akce „Kulak“* z téhož roku, nová práce Karla Jecha *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy* (Vyšehrad 2008).

Diplomová práce je solidním základem pro vznik čítanky s metodickou příručkou pro výuku 50. let. Cenný je přístup autorky z hlediska mezipředmětových souvislostí, stále ještě ne samozřejmý nejen v prostředí výukové praxe, ale i autorů učebnic a dalších metodických pomůcek.

Doporučuji diplomovou práci k obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobrý**.

23. ledna 2009

František Brož

Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání